

**Kaitseministri 1. juuli 2019. a määruse nr 11 „Kaitseväge Akadeemia põhimäärus“
muutmise määruse eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatas

Määrusega muudetakse kaitseministri 1. juuli 2019. a määrust nr 11 „Kaitseväge Akadeemia põhimäärus“ (edaspidi *põhimäärus*) seoses Kaitseväge Akadeemia (edaspidi *akadeemia*) struktuuri ja funktsioonide ajakohastamisega.

Põhimäärus kehtestatakse kõrgharidusseaduse (edaspidi *KHaS*) § 23 lõike 4 alusel, mille kohaselt on riigi rakenduskõrgkoolil põhimäärus, mille kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. KHaS § 23 lõike 3 kohaselt on riigikaitseline rakenduskõrgkool Kaitseväge struktuuriüksus Kaitseministeeriumi valitsemisalas. Vabariigi Valitsuse 21. juuni 2018. a määrusega nr 45 kehtestatud „Kaitseväge põhimääruse“ § 3 lõike 4 punkti 12 järgi on akadeemia Kaitseväge juhataja vahetus alluvuses olev struktuuriüksus ja § 20 lõikes 1 on täpsustatud, et akadeemia on alaliselt tegutsev struktuuriüksus.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kaitseväge peastaabi üldosakonna juriidilise teenistuse õigusnõunik Liisi Muiste (liisi.muiste@mil.ee). Eelnõule on teinud normitehnilise kontrolli Kaitseministeeriumi õigusloome nõunik Liina Martinson (liina.martinson@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on muuta akadeemia põhimäärust, lähtudes vajadusest ajakohastada akadeemia struktuuri ja funktsioone. 2025. aastal akadeemias moodustatud töörühm on toonud esile ja analüüsinud probleeme, mille põhjal on selgunud vajadus akadeemia struktuur ümber korraldada. Muudatus võimaldab akadeemia põhiülesandeid ajakohastada ja nende täitmist tõhustada, sealhulgas viia nii õppekasvatustöö kui ka teadus- ja arendustegevus paremini kooskõlla Kaitseväge vajadustega ning edendada senisest kestlikumalt kvaliteetset kõrgharidust ja teadustööd.

Kehtivas struktuuris puudub tulevasel ohvitseril ja allohvitseril õpingute ajal eeskuju sõjaväelises struktuuris, milles ta pärast lõpetamist tööle asub. Riigikaitselikes rakenduskõrgkoolis õppimine erineb teiste kõrgkoolide õppest. Sõjaväeliste kõrgkoolide õppuritele antakse vähem akadeemilist vabadust ja vaba aega, nad alluvad sõjaväelisele distsipliinile ning peavad kõrgkooli lõpetamisel olema valmis jätkama minimaalse kohanemisajaga teenistust Kaitseväge üksustes. Kõrgkoolist tõrgeteta edasisse teenistusse liikumisel on oluline, et üleminek oleks sidus ning kõrgkool annaks õppuritele nii sisulise õppe kui ka ohvitseri väärtuste ja käitumistavade kujundamise kaudu sõjaväelise struktuuriga seotud eeskuju ja kogemuse. Põhimõte „Treeni nii, nagu sa võitled“ (ingl „Train as you fight“)

tähendab, et sõjaväeliste kõrgkoolide õppe- ja kasvatustegevus peab tugevdama õppurite oskusi ja enesekindlust ning valmistama neid ette toimetulekuks tegelikus lahingukeskkonnas. Selleks, et toime tulla ebamugavas keskkonnas, tuleb harjutada ja kujundada väärtusi samadel alustel ning see omakorda parandab sooritust muutuvates tingimustes (ingl „Getting comfortable with being uncomfortable“). Lisaks ei saa uue, nn alfapõlvkonna (isikud, kes on sündinud ja kasvanud ainult (digi)tehnoloogiakesksetes ühiskonnas) puhul eeldada, et ennastjuhtiva õppuri kontseptsioon täielikult toimib. Nende õpistiil on tihedalt seotud tehnoloogialahendustega¹ ja seetõttu tuleb muuta teadmiste edasiandmist. Alfapõlvkond ootab aktiivset kaasavat õpet ja kogemusõpet, eelistades teadmiste koosloomist nende ühepoolsele edasiandmisele². Seega võib ühelt poolt näha ohtu, et analüütilist süvenemist ja püsivust nõudvad ülesanded on neile raskemad, ning teiselt poolt võib neil olla suurem vajadus tunnetada end maailmakodanikuna, mille kõrval tundub rahvusriik vähem oluline. Samas võib just see põlvkond pakkuda uudseid ja paindlikke lahendusi, kasutades sealjuures tehnoloogiat loomingulisemalt kui kunagi varem.

Senine õppurite mentorlussüsteem ei toimi katkematu ahelana ega asenda käsuliini. Mentorlus on mõeldud suunama õppurite, õppejõudude ja teenistujate kutsealast arengut tegevuste kaudu, mis toetavad didaktilist ja akadeemilist arengut. Niisugune mentorlus on olemuselt toetav, kuid isikupõhine ja vabatahtlik ning toimib lühikest aega – see ei asenda kohustust järgida sõjaväelist käsuliini, et saavutada seatud eesmärgid. Akadeemia 2019. aastal jõustunud struktuurimuudatusega suunati ühise juhtimise alla kogu õppetegevus (mille eest vastutab õppeosakond) ning õppe- ja kasvatustegevuse vahetu vastutus jäi mentorite kanda. 2025. aastaks oli selgunud, et mentorlussüsteem ei olnud käivitunud katkematu ja ühtlase ahelana. Praegused õppurid vajavad järjest enam vahetut juhendamist ja suunamist. Seega ei saa ennastjuhtiva õppuri kontseptsiooni enam varasemas mahus rakendada.

Praegune õppurikorpuse juhtimise ahel ei võimalda ka kursustepõhist eesmärgipärast suunamist ega tagasiside andmist. Kehtivas struktuuris alluvad kõik õppurid õppurikorpuse ülemale (üle 200 alluva) ja kursuste ülemad puuduvad. Niisugust juhtimissüsteemi on kerge üle koormata, sest otsuseid ja teavet on liiga palju. Korralduste edastamine õppuritele viibib ja ülemad ei saa piisavalt kiiresti tagasisidet, mistõttu on keerulisem õppurite tegevust suunata ja tagasisidestada ning neile individuaalsemat lähenemist pakkuda. Samuti ei saa sellise struktuuriga luua õppurite ja ülemate vahel piisavat sidusust, mis on õppe- ja kasvatustegevuse elluviimisel määrava tähtsusega.

Parandada tuleb ka sidusust ohvitseri ja allohvitseri elukutsega ning organisatsiooni identiteeditundega. Suure osa sõjaväelisest haridusest moodustab sõjaväeliste juhtide kujundamine Kaitseväe traditsioonide, sõjaväelise distsipliini, kollektiivsuse ja ühiste eesmärkide vaimus. See omakorda eeldab, et õppe- ja kasvatustegevus toimivad ühtse tervikuna ning puudub killustatus. Senine korraldus on põhjustanud ohvitseride ja allohvitseride väljaõppe ning kasvatustegevuse eri tasanditel katkestusi ja teatavat killustatust, mis on kahandanud identiteeditunnet ja organisatsiooniga seotud sidusust.

Kõrghariduse valdkond (ohvitseride väljaõpe) on saanud rohkem tähelepanu ja ressursse kui kutse- ja täiendusõppe valdkonnad (allohvitseride ja teiste teenistujate väljaõpe). Hariduslikus

¹ Ziatdinov, R.; Cilliers, J., 2021. Generation Alpha: Understanding the Next Cohort of University Students. – European Journal of Contemporary Education, Vol. 10, No. 3, pp. 783–789.

² [Romero, A. jr. 2017. Colleges need to prepare for Generation Alpha. CUNY Bernard M Baruch College. Publications and Research, August 28.](#)

mõttes liigitub enamik allohvitseride kursuseid mitteformaalõppeks ehk sõjaväelisteks täienduskursusteks. Samas on Kaitseväge mõistes hulk kursuseid võtmetähtsusega, sest nendel saab väljaõppe tegevteenistuseks olulistel ametikohtadel. Allohvitseride kursustele omaseid traditsioone ja ühtekuuluvustunde tekitamist tuleb senisest enam edendada.

Eelkirjeldatud murekohtade lahendamiseks tehakse akadeemia struktuuris ümberkorraldused õppurite õppe- ja kasvatustegevuses. Õppurkorpuse asemel luuakse akadeemia allüksustena struktuuri sõjakool ja lahingukool, kes hakkavad muu hulgas vastutama ohvitseride ja allohvitseride hoiakute kujundamise eest. Moodustatakse kursuste juhtkonnad (kursuseülem, veebel), kelle ülesanne on kujundada väärtuskasvatuse kaudu õppurite hoiakuid, jõustada sõjaväelist distsipliini ja viia läbi määratud tasemel (rühma- ja kompaniitase, eriala) sõjaväelist väljaõpet. Sõjaväeliste täiendusõppekursuste korraldamine viiakse ohvitseride kursuste puhul sõjakooli ülema alluvusse ja allohvitseride kursuste puhul lahingukooli ülema alluvusse. Akadeemia struktuuri loodavad sõjakool ja lahingukool ei ole iseseisvad õppeasutused, vaid akadeemia allüksused, mille puhul hakatakse taas kasutama ajaloolisi nimetusi.

Ka kiiresti muutuv lahinguväli ja Kaitseväge võimearendus seavad uusi nõudmisi juhtide väljaõppele ning võimearenduse toetamisele. Ühelt poolt nõuab uus tehnoloogia nii Kaitseväes kui ka sellest väljaspool oskusi ja suutlikkust uute nõudmistega kaasas käia, sealhulgas õppekavade arendamist ja uuendamist, et anda akadeemia lõpetajatele vajalikud teadmised ja oskused ning koolitada Kaitsevägele spetsialiste. Samuti on oluline osa sõjaliste ülesannete ja sõduri rolli muutumisel. Tehnoloogia- ja infoküllasus nõuab senisest suuremaid kognitiivseid võimeid: tuleb toime tulla nii kasvava infohulga kui ka intensiivsete operatsioonidega ning seejuures tagada tõhusus. Tehnoloogia arendamine ja rakendamine peavad muutuma kiiremaks ning paindlikumaks. Ka akadeemia roll sõjaaja üksuste taastootmisel ja kaitsetööstuse suunamisel on omaette proovikivi. Seega tuleb akadeemial senisest tunduvalt rohkem lähtuda oma tegevuses, plaanides, õppe kavandamisel jms Kaitseväge vajadustest: viia kiiresti õppetöö kooskõlla uusimate teaduse ja innovatsiooni arengusuundadega, arendades õppurites vajalikke üldpädevusi ning mõtlemis- ja analüüsioskusi.

Õppe-, kasvatus- ja teadus- ning arendustegevust tuleb paremini juhtida ja lõimida. Selleks moodustatakse teaduskonnad – sõjandusteaduskond ja sõjatehnoloogia teaduskond –, et õppe- ja teadus- ning arendustegevus oleksid lahutamatu seotud. Sõjandusteaduskonnas (senine õppeosakond) moodustatakse õppetoolide juurde temaatilised uurimiserühmad, mis kujunevad senise õppeosakonna ja rakendusuuringute osakonna pädevuste ning teadurite ja õppejõudude ühendamise tulemusena. Sõjandusteaduskonna peaesmärgiks saab õppe- ja teadustegevus sõjateaduse vallas ning sõjateadust käsitletakse kui alusteadust. Teaduskonda koondatakse eri distsipliinide õppe- ja teadustegevus, et luua senisest paremad võimalused nende tegevuste lõimimiseks, kus uurijad-teadurid õpetavad ning õppejõud ja õppurid uurivad, kasvatades muu hulgas uurimiserühmade sidusust ning teadusliku mõtteviisiga kaitsevaelasi ja uurimiserühmade järelkasvu. Sõjatehnoloogia teaduskond (senine rakendusuuringute osakond) keskendub võimearenduse toetamisele ning sellega seotud teadus- ja arendustegevusele.

Akadeemia struktuuri ümberkorraldamine võimaldab kogu õppe- ja teadustegevust paremini lõimida. Kehtiva struktuuriga on seda keeruline saavutada, sest planeerimine on eraldiseisvate üksuste vahel killustunud. Senises struktuuris puudub ka staap – üksus, kes pakub akadeemia ülemale tõhusat juhtimistuge. Akadeemia struktuurimuudatustega luuaksegi staap, mille peamine ülesanne on täita ülema juhiseid ning lisaks toetada teda akadeemia juhtimisel,

tegevuste planeerimisel ja kontrollimisel. Staabi osakondade alla koondatakse ka akadeemia tugitegevuste juhtimine.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse põhimääruse § 5 lõiget 1, milles on sätestatud akadeemia põhiülesanne. Akadeemia põhiülesanne on Kaitseväge arengut suunav ohvitseride ja allohvitseride ettevalmistamine ja sõjateaduse arendamine. Akadeemia põhiülesanne on võrreldes kehtiva põhimäärusega ümber sõnastatud. Uus sõnastus annab akadeemia ülesannet selgemini ja ajakohasemalt edasi. Senises sõnastuses kasutatav „Kaitseväge ülemate ettevalmistamine“ jääb liiga kitsaks, kuna akadeemia roll ei piirdu üksnes ülemate ettevalmistusega, s.t akadeemial on Kaitseväes ja ühiskonnas täita roll, mis hõlmab laiemalt ohvitseride ja allohvitseride väljaõpet nii formaal- kui ka mitteformaalõppe vormis.

Akadeemia tegevusvaldkonnad põhiülesande täitmiseks on jätkuvalt:

- 1) kõrgharidustaseme õppe ja kutseõppe läbiviimine;
- 2) täienduskoolituse läbiviimine;
- 3) riigikaitsega seotud teadus- ja arendustegevus.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse põhimääruse § 6 lõiget 5, milles on sätestatud akadeemia ülema asendamise kord. Kehtiva põhimääruse kohaselt asendab akadeemia ülema äraolekul ülemat akadeemia ülema asetäitja ja viimase puudumise korral Kaitseväge juhataja määratud tegevväelane. Ülema asetäitja ametikohta uues struktuuris ette ei nähta ning akadeemia ülemat hakkab asendama staabiülem, viimase puudumise korral sõjandusteaduskonna ülem ja viimase puudumise korral Kaitseväge juhataja määratud tegevväelane.

Akadeemia ülema äraoleku all mõeldakse ajutist vormistatud eemalviibimist (nt puhkus, töövõimetus, lähetus). Samas nähakse ka ette, et kui mõlemad ametikohapõhised asendajad puuduvad, siis määrab Kaitseväge juhataja ülemat asendava tegevväelase oma käskkirjaga. Puudumise all peetakse silmas nii asendaja ajutist äraolekut kui ka olukorda, kus asendaja ametikoht on täitmata.

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse põhimääruse § 7 lõiget 3, milles on sätestatud nõukogu koosseis. Suur osa nõukogu koosseisust on ametikohapõhine. Muudatusega nähakse ette, et nõukogusse kuuluvad allüksuste juhid. Nõukogu koosseisust vähemalt ühe viiendiku peavad moodustama üliõpilaskonna esindajad. Selline nõue tuleneb KHaS § 25 lõike 2 punktist 4. Akadeemia põhimäärusega määratletakse, et nende seas peab omakorda olema vähemalt üks kadett (st rakenduskõrgharidusõppes õppiv tegevväelane), üks kuulaja (st magistriõppes õppiv tegevväelane) ja üks õpilane (st kutseõppekava järgi õppiv allohvitser või allohvitseri kandidaat). Õpilaste esindaja nõukogu koosseisus tagab kooskõla kutseõppeasutuse seaduse (edaspidi *KutÕS*) § 17 lõike 3 punktiga 4, mille kohaselt kuulub nõukogusse ka õpilaskonna esindaja. Õppejõudude esindajad valitakse nõukogusse akadeemia korraliste õppejõudude hulgast.

Võrreldes kehtiva põhimäärusega tehakse nõukogu liikmeskonnas täiendus, s.t liikmeskonna hulka lisatakse prorektorid. Muudatus tugineb asjaolule, et akadeemiasse on nüüdseks loodud kaks prorektori ametikohta ning KHaS § 25 lõike 2 punkti 2 kohaselt kuuluvad riigi rakenduskõrgkooli nõukogusse ka prorektor või prorektorid.

Lisaks annab KHaS § 25 lõike 2 punkt 5 võimaluse arvata nõukogu hulka teised põhimäärusega ette nähtud isikud. Viimasest lähtudes antakse akadeemia põhimäärusega akadeemia ülemale võimalus arvata nõukogu koosseisu teisi tema nimetatud isikuid.

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse § 7 lõiget 8. Senises struktuuris korraldas akadeemiliste töötajate esindajate valimised õppeosakonna juht. Uue struktuuri kohaselt paiknevad akadeemilised töötajad olenevalt allüksuste põhiülesannetest hajutatult nii sõjandusteaduskonnas, sõjatehnoloogia teaduskonnas, sõja- ja katastroofimeditsiinikeskuses, sõjakoolis kui ka lahingukoolis. Sellest lähtudes peab ka valimised korraldama allüksusteüleselt. Kuna õppeprorektori vastutusalasse kuulub akadeemia õppekorralduse valdkond, akadeemilise õppetöö kvaliteedi tagamine ja õppekavade arendamise juhtimine, sobitub akadeemiliste töötajate esindajate valimise korraldamine enim just õppeprorektori ülesannete hulka.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse § 8 punkti 3. Võrreldes kehtiva põhimäärusega täpsustatakse ülesannete loetelus eelarve täitmise aruandega seonduvat ning lisatakse täpsustus, et mõeldud on üksnes teadus- ja arendusprojektidega seonduvat eelarvet. Eelarve täitmise aruande kinnitamist kehtiv KHaS nõukogu kohustusliku ülesandena ette ei näe. Kaitseväge eelarve koostamine ja eelarve täitmise aruandlus on praeguseks Kaitseväes keskselt juhitud ja kontrollitud (Kaitseväge peastaabi rahandus- ja eelarveosakonna poolt (J8)), sealhulgas moodustab akadeemia antud eelarve osa Kaitseministeeriumi valitsemisala ülesest tervikust. Eelarve täitmise kvartaalne aruandlus toimub nii Kaitseväge juhatajale kui ka akadeemia ülemale erinevate aruandluse osade põhjal (J8 aruandlus). Lisaks jälgitakse Kaitseväge välise rahastusega teadusprojektide kulusid ja antakse nende kohta aru. Kuna teadus- ja arendustegevus on akadeemia põhiülesande täitmisel üks tegevusvaldkondi ning akadeemia viib muu hulgas ellu teadus- ja arendusprojekte, milleks saadakse rahastus väljastpoolt Kaitseministeeriumi valitsemisala, tuleb teadus- ja arendusprojektide ülevaade ning aruandlus säilitada akadeemia sees.

Eelnõu § 1 punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks akadeemia põhimääruse § 8 punkt 4, milles on sätestatud nõukogu ülesanne kiita heaks akadeemia tööplaanid ja nende täitmise aruanded. Akadeemia tööplaanide heakskiitmine ja aruandlus akadeemia nõukogu kaudu ei ole enam asjakohane ega ole praktikas ka toimunud. KHaS sellist ülesannet rakenduskõrgkooli nõukogule ette ei näe. Akadeemia ülesanded ja nende täitmise aruandlus tulenevad hierarhias kõrgemal seisvatest õigusaktidest ning juhistest, näiteks Kaitseväge juhataja perioodikäsust ja teistest dokumentidest.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse § 8 punkti 19. Punktist eemaldatakse akadeemia ülema ja allüksuste juhtide tegevuse aruannete ärakuulamine nõukogu poolt. Akadeemia ülema ja selle allüksuste juhtide aruandlus toimib väljaspool akadeemia nõukogu lähtuvalt Kaitseväes kehtivast käsuliinist. Praeguseks on akadeemias rakendatud ka nn *lahingurütm* (iganädalased tööühused, otsustuskoosolekud, komisjonid jm), mis asendavad tõhusamalt senist akadeemia nõukogu ühepoolset tegevusaruandlust. Uus rütm võimaldab akadeemia ülemal, allüksuste juhtidel ja teistel vastavate teemadega seotud akadeemia teenistujatel otsustusprotsessides kaasavalt osaleda, lisaks toimub seeläbi tegevuste aruandlus. Nõukogul on aga endiselt asjakohane kuulata nõunike kogu ettepanekuid ja hinnanguid akadeemia arengu ning arendamise küsimustes. Kuna nõunike kogu ühendab tänu selle koosseisu laiapõhjalisusele nii akadeemiat kui ka ühiskonda, koondades liikmeid ka väljastpoolt akadeemiat ja Kaitseväge tervikuna (nt Kaitseministeeriumi, Kaitseväge esindajad ning teised riigikaitse valdkonnas

tunnustatud isikud ning riigi ja kohaliku omavalitsuse esindajad), siis on nõukogu kui akadeemia kõrgeim kollegiaalne otsustuskogu kohane otsustusorgan, kes selliseid ettepanekuid ja hinnanguid ära kuulab.

Eelnõu § 1 punktiga 8 lisatakse § 8 uue punktina 19¹, mille kohaselt kiidab akadeemia nõukogu heaks akadeemia teadus- ja arendustegevuse prioriteetsed uurimisteemad ning kehtestab teadus- ja arendustegevusega seotud korrad. Kehtivas põhimääruses pole nõukogul ühtegi ülesannet, mis seostuks konkreetset teadus- ja arendustegevusega. Kuna teadus- ja arendustegevus on akadeemia üks peamisi tegevusvaldkondi, on oluline luua olukorrateadlikkus ning kasutada nõukogu akadeemia laiapindse otsustuskoguna, kes kehtestab valdkonnaga seonduvaid akadeemia prioriteetseid uurimisteemasid ning kordasid.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse § 11 lõiget 1, milles on loetletud akadeemia allüksused. Võrreldes kehtiva põhimäärusega moodustatakse uusi allüksusi, nimetatakse ümber seniseid allüksusi ning kujundatakse ja sõnastatakse ümber allüksuste põhiülesandeid.

Eelnõuga muudetakse allüksusi ka sisuliselt. Senise viie allüksuse asemel kehtestatakse akadeemiale kaheksa allüksust. Suurimad muudatused võrreldes kehtiva põhimäärusega on järgmised: akadeemia allüksustena luuakse staap, sõjakool ja lahingukool, senised õppe- ja rakendusuringute osakonnad muudetakse teaduskondadeks, moodustatakse staabi- ja tagalakompanii ning akadeemia ülema vahetusse alluvusse tuuakse Balti Kaitsekolledži Eesti kontingent.

Akadeemia koosneb lisaks staabile järgmistest allüksustest:

- 1) staap;
- 2) sõjandusteaduskond;
- 3) sõjatehnoloogia teaduskond;
- 4) sõja- ja katastroofimeditsiinikeskus;
- 5) sõjakool;
- 6) lahingukool;
- 7) staabi- ja tagalakompanii;
- 8) Balti Kaitsekolledži Eesti kontingent.

Allüksuste põhimäärused kinnitab akadeemia ülem ja allüksuste juhid alluvad vahetult akadeemia ülemale.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse § 12, milles sätestatakse allüksuste ülesanded.

Staap moodustatakse akadeemia juhtimise toetuseks. Staabi koosseis moodustub suuresti praeguse haldus- ja õppeosakonna isikkoosseisu põhjal. Akadeemia staabi ülesanne on toetada juhtimist akadeemia tegevuse (sh sõjaaja tegevuste) planeerimisel, elluviimisel ja kontrollimisel. Staabi loomise idee on saanud tõuke vajadusest luua juhtimisühtsus ja -selgus. Senises akadeemia koosseisus puudub üksus, mis tõhusalt planeeriks ülema juhiste rakendamist, et tagada allüksuste tegevuste ja ressursside tulemuslik kavandamine, juhendamine ja kontrollimine. Vajadus on aktuaalne ka seoses sõjaaja ülesande lisandumisega. Akadeemia on saanud ülesande reservväe taastootmiseks, mis tähendab, et üleminek rahuaja ülesannete täitmiselt sõjaaja ülesannete täitmisele ei tohi tuua kaasa suuremaid muutusi ega killustatust ning tagatud peab olema kestlik juhtimine – selles on staabil juhtimisstruktuuris tähtis roll. Staap toetab akadeemia ülemat tööorganina akadeemia juhtimisel, tegevuse

planeerimisel, elluviimisel ja kontrollimisel (väljaõppe planeerimise ja läbiviimise kontrollimisel, väekaitse korraldamisel, tsiviilmilitaarkoostöö korraldamisel jm). Staap kui allüksus on teistest allüksustest eraldiseisev. Võrreldes teiste akadeemia allüksustega täidab staap toetavat, planeerivat ja kontrollivat rolli, samas kui teised allüksused on eelkõige täidesaatvas rollis.

Sõjandusteaduskond (senine õppeosakond) viib läbi akadeemia peamist tegevusvaldkonda ehk sõjaväelist tasemeõpet ja täienduskoolitust ning korraldab ja viib ellu teadus- ja arendustegevust, et arendada Kaitseväe väevõimet sõjateaduse valdkondades. Sõjandusteaduskond on moodustatud senise õppeosakonna ja rakendusuuringute osakonna ülesannete lõimimise teel. Sõjandusteaduskonna ülesanded täpsustatakse teaduskonna põhimääruses.

Sõjatehnoloogia teaduskond (senine rakendusuuringute osakond) viib samuti läbi taseme- ja täiendusõpet ning korraldab ja viib ellu riigikaitse teadus- ja arendustegevust, et arendada Kaitseväe väevõimet sõjatehnoloogia valdkondades. Sõjatehnoloogia teaduskond on moodustatud senise õppeosakonna ja rakendusuuringute osakonna ülesannete lõimimise teel. Sõjatehnoloogia teaduskonna ülesanded täpsustatakse teaduskonna põhimääruses.

Sõja- ja katastroofimeditšiinikeskuse põhiülesanne on spetsiifilise sõja- ja katastroofimeditšiini alase väljaõppe korraldamine ja läbiviimine akadeemias ning akadeemia koostööpartneritele ning teadus- ja arendustegevus sõja- ja katastroofimeditšiini valdkonnas. Kaitseväe korralduse seaduse §-s 35² on sätestatud, et Kaitseväe struktuuriüksuse koosseisus võib olla meditsiinikeskus, kus osutatakse meditsiiniteenuseid. Sõja- ja katastroofimeditšiinikeskus allüksusena säilib, ent tervishoiuteenuste osutamine sõja- ja katastroofimeditšiinikeskusest on viidud toetuse väejuhatusse. Seega sõja- ja katastroofimeditšiinikeskuses kui akadeemia allüksuses enam tervishoiuteenused ei osutata ning seetõttu sõnastatakse ümber ka sõja- ja katastroofimeditšiinikeskuse põhiülesanne.

Uue allüksusena luuakse sõjakool (et asendada senist õppurkorpust ning võtta osaliselt üle senise õppeosakonna õppe- ja kasvatustöö korraldamise funktsioon), mille koosseisu hakkavad kuuluma akadeemia kõrgharidusõppe (rakenduskõrgharidusõppe ja magistriõppe) ja teatud täiendusõppekursuste õppurid ning osaliselt ka senise õppeosakonna taktika õppetooli jalaväekompanii- ja jalaväerühma grupi akadeemilised töötajad, kes õpetavad ohvitseridele õppeaineid kuni kompaniitasemeni. Muudatus on tingitud vajadusest korraldada õppe- ja kasvatustegevus ümber nii, et ohvitseride hoiakute kujundamise eest vastutaksid konkreetsed isikud. Kursuseülemate funktsiooni (taas)loomise kaudu sõjakooli koosseisus hakatakse kujundama väärtuskasvatuse abil õppurite hoiakuid, jõustama sõjaväelist distsipliini ning õpetama rühma- ja kompaniitasemel. Õppurite põhiülesanne on jätkuvalt osaleda õppetöös vastavalt akadeemia õppe- ja kasvatustööd reguleerivatele õigusaktidele.

Uue allüksusena luuakse ka lahingukool (et asendada senist õppurkorpust ning võtta osaliselt üle senise õppeosakonna õppe- ja kasvatustöö korraldamise funktsioon), kuhu hakkavad kuuluma akadeemia kutseõppe (vanemallohvitseride põhikursus) ja täiendusõppekursuse õppurid (allohvitseride sõjaväelise väljaõppe astmele vastavad kursused ja ajateenijate kursused) ning ka osaliselt senise õppurkorpuse ja õppeosakonna (nt taktika õppetooli kutseõppegrupi) akadeemilised töötajad, kes õpetavad allohvitseridele õppeaineid kuni kompaniitasemeni.

Oluline on märkida, et kuna lahingukooli suunatud õpilased ja kursused antakse akadeemia käsutusse akadeemias õppekava täitmise ajaks ning nende alluvussuhe seejuures ei muutu (nende vahetud ja otsesed ülemad (koos distsiplinaarvõimu rakendamise õigusega) paiknevad teistes Kaitseväe üksustes, kust nad on ajutiselt akadeemia ülema käsutusse antud ning lähetatud), siis puudub lahingukooli ülemal distsiplinaarvõim kutseõppe õpilase ja täienduskursusel õppiva kursuselase üle. Kaitseväe korralduse seaduse alusel ei saa käsuõiguse üleandmisel üle anda distsiplinaarvõimu. Õppekorralduslikus mõttes peab aga õppur akadeemias õppimise ajal sarnaselt teiste õppuritega täitma kõiki akadeemilisi kohutusi ning lahingukooli ja teiste akadeemia teenistujate käske ja korraldusi.

Lahingukooli (taas)loomine on tingitud vajadusest korraldada õppe- ja kasvatustegevus ümber nii, et allohvitseride hoiakute kujundamise eest vastutaksid konkreetsed isikud. Kursuseülemate funktsioonide (taas)loomise kaudu lahingukooli koosseisus hakatakse õpetama rühma- ja kompaniitasemel ning jõustama sõjaväelist distsipliini. Lisaks hakatakse kujundama väärtuskasvatuse kaudu õppurite hoiakuid, eeskätt lahingukooli ja allohvitseride identiteedi hoidmise ja arendamise teel. Õppurite põhiülesanne on osaleda õppetöös vastavalt akadeemia õppe- ja kasvatustööd reguleerivatele õigusaktidele.

Staabi- ja tagalakompanii alla koondatakse praeguse haldusosakonna osalised ülesanded. Staabi- ja tagalakompanii pakub transporditeenust ning haldab ja hangib akadeemia tegevuseks vajalikke varasid ja varusid, sealhulgas toetades Kaitseväge matketegevusega.

Balti Kaitsekolledži (BKK) Eesti kontingent koondab BKK Eesti kontingendi koosseisu määratud Eesti Kaitseväe tegevvälasi, kes täidavad ajutiselt ülesandeid BKK-s. Tegemist on haldusliku allüksusega. Sarnaselt kuulub näiteks Kaitseväe peastaabi koosseisu Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) staabieleменти Eesti kontingent ning välisteenistuse ja koolituse osakond (kes tagab esindatuse NATO juures ning välisriiki lähetatud ja ameti- või tökohale suunatud tegevvälaste tegevuse koordineerimise).

Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse akadeemia põhimääruse § 13 lõiget 1, milles sätestatakse rektoraadi ülesanne ja koosseis. Rektoraat akadeemilises mõttes tähendab kõrgkooli juhtkonda, mis moodustub rektorist, prorektoritest, allüksuste juhtidest ja teistest rektori nimetatud isikutest. Rektoraat on rektorile nõuandev organ. Võrreldes senise sätte sõnastusega on koosseisu lisatud ka prorektorid.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse põhimäärust §-ga 13¹. Uue paragrahviga sätestatakse prorektori staatus. Lõike 1 kohaselt nimetab prorektori ametisse akadeemia ülem kuni viieks aastaks. Prorektorite ametikohtade loomine on kantud ideest juurutada akadeemilisi juhtimispõhimõtteid ja tavasid. Akadeemia koosseisu on alates 2025. aasta teisest poolest loodud nii teadus- ja arendusprorektori kui ka õppeprorektori ametikohad. Teadus- ja arendusprorektor vastutab akadeemia teadus- ja arendustegevuse juhtimise eest. Teadus- ja arendusprorektori ametikohta rahastatakse hetkel ajutiselt Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt ning põhimääruse muudatustega rahastust Kaitseministeeriumi eelarvest ei planeerita. Õppeprorektori vastutusvaldkonda kuulub akadeemia õppekorralduse ja akadeemilise õppetöö kvaliteedi tagamine ning õppekavade arendamise juhtimine. Sätte lõike 2 kohaselt juhib prorektor akadeemia ülema määratud tegevusvaldkondi ja korraldab selles valdkonnas järelevalvet, vastutab oma tegevusvaldkonna toimimise ja arengu eest, esindab akadeemiat suhetes kolmandate isikutega akadeemia ülemalt saadud volituste alusel, annab oma tegevusvaldkonna piires käskkirju ning on aruandekohustuslane akadeemia ülema ees.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täpsustatakse § 17 lõiget 1 ning sätestatakse, et töötajad on akadeemia ülem, prorektorid, akadeemia allüksuste juhid, õppejõud, akadeemia teadustöötajad ja teised akadeemia töötajad ja ametnikud, sealhulgas akadeemia koosseisus sõjaväelise auastmega ametikohal olevad tegevväelased, välja arvatud õppurid. Võrreldes sätte senise sõnastusega on sätet täiendatud, lisades akadeemia töötajate hulka prorektorid.

Eelnõus ei tooda esile nõudeid akadeemia töötajatele. Mõned nõuded on aga esitatud seadustes. KHaS § 33 lõike 7 kohaselt võib riigikaitsealise rakenduskõrgkooli akadeemilise töötaja ametikohta kaitseväge teenistuse seaduse alusel täita tegevväelane, keda atesteeritakse käesoleva seaduse §-s 35 sätestatud tingimustel ja korras ning kes vabastatakse akadeemilise töötaja ametikohalt atesteerimise mitteläbimisel. KutÕS § 39 lõike 7 kohaselt määratakse sõjaväelise auastmega õpetaja ametikohale tegevväelane, kes vastab asjaomases kutsestandardis (olemasolul) kirjeldatud kompetentsuse, hariduse ja töökogemuse nõuetele.

Eelnõu § 1 punktiga 14 muudetakse § 17 lõiget 3. Võrreldes sätte senise sõnastusega on eemaldatud piirang vaba semestri taotlemisel. Seni on see võimalus olnud üksnes magistriõppes õpetavatel korralistel akadeemilistel töötajatel. Sõnastust on täpsustatud lähtuvalt KHaS § 36 lõikest 1, mille kohaselt on akadeemilisel töötajal, välja arvatud nooremteaduril, kord viie aasta jooksul õigus saada üks õppetööst vaba semester, mille jooksul on tema tööülesanded seotud kutseoskuste täiendamise, teadus- ja arendustegevuse või loometööga. KHaS-is on välistatud vaba semestri andmine nooremteaduritele, kuna nende roll ja staatus erineb teistest, eelkõige õppetööd tegevatest akadeemilistest töötajatest. Nooremteadurid on enamasti doktorandid, kelle põhiülesanded seonduvad doktorantuuriga ning selle raames tehtava teadustööga. Õppetöö läbiviimisega seonduv koormus ei ole nooremteaduri puhul suur, seega ei ole see probleem.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse määruse jõustumine 2026. aasta 1. augustil. Määruse jõustumise kuupäev on seotud uue õppeaasta sujuva ettevalmistamise, Kaitseväge rotatsiooniplaani ja õppetöö alustamisega muudetud struktuuris.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei ole kasutusele võetud uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

6. Määruse mõjud

Põhimääruse muutmine mõjutab kõige enam akadeemia peamisi tegevusvaldkondi, sõjaväelise hariduse andmist, teadus- ja arendustegevust ning õppurite õppekasvatustegevust. Struktuurimuudatused võimaldavad tõhusamalt loimida õppe- ja teadustegevuse ning õppurite juhtimist sõjaväelises juhtimisahelas, mis on võimalikult sarnane struktuuriga, milles õppur pärast akadeemia lõpetamist tööle asub. Akadeemia ülemale hakkab tõhusat juhtimistuge pakkuma keske üksusena staap.

Määruse rakendamisega ei kaasne mõju demograafiale, majandusele, loodus- ja elukeskkonnale, kohaliku omavalitsuse korraldusele ega regionaalarengule. Muudatustel on positiivne mõju akadeemia töökorraldusele, kuna osakondade ümberkorraldamine võimaldab tõhusamat juhtimist ning paremat õppe- ja teadus- ning arendustegevuse lõimitust.

7. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele kulu ega tulu. Eelnõuga muudetakse akadeemia ülesehitust. Luuakse uusi allüksusi, mis koondavad endas mitme allüksuse funktsioone. Põhimääruse muutmisega kaasnevad põhitegevused on Kaitseväe juhataja käskkirjaga kinnitatud akadeemia koosseisutabeli, ametijuhendite ja akadeemia sisemist töökorraldust reguleerivate dokumentide muutmine ning personali teavitamine muudatustest.

8. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2026. aasta 1. augustil. Määruse jõustumise kuupäev on seotud uue õppeaasta sujuva ettevalmistamise, Kaitseväe rotatsiooniplaani ja õppetöö alustamisega muudetud struktuuris.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Kaitseväele.